

Szegedi Ítéltábla

!

Az ügy száma:

Pf.II.20.123/2024/4.

Kiegészítő ítélet 7. sorszám alatt

A felperesek:

(I. r. felperes neve) ((lakcíme)) I. rendű,

(II. r. felperes neve) ((lakcím).) II. rendű,

(III. r. felperes neve) ((lakcíme)) III. rendű,

(IV. r. felperes neve) ((lakcím).) IV. rendű,

(V. r. felperes neve) ((lakcím).) V. rendű,

(VI. r. felperes neve) ((lakcím).) VI. rendű

A felperesek jogi képviselője:

Dr. Varga Endre Tibor ügyvéd (ügyvéd címe.)

Dr. Magyar Péter ügyvéd (ügyvéd 2. címe.)

Az alperes:

(alperes neve) ((székhelye).)

Az alperes jogi képviselője:

Dr. Bóna Zsuzsanna ügyvéd ((ügyvéd 3. címe).)

A per tárgya:

sérelemdíj megfizetése

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Szolnoki Törvényszék 6.P.20.277/2022/33. számú és 34., 43. sorszámú kiegészített ítélete

A fellebbezést benyújtó fél és a fellebbezés száma:

alperes, 6.P.20.277/2022/35., 45., felperes, 6.P.20.277/2022/36.

Í T É L E T

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság kiegészített ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, megfellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja és a II. rendű felperesnek járó sérelemdíj összegét 7.000.000 (hétmillió) forintra leszállítja, míg a III. rendű felperesnek járó 3.000.000 (hárommillió) forintra felemeli.

A késedelmi kamat mértékét akként pontosítja, hogy 2022. november 1-jétől a 424/2022. (X. 28.) Korm. rendelet szerinti veszélyhelyzeti idő alatt a késedelmi kamatkövetelés legfeljebb évi 25 %-os mértékben érvényesíthető.

Mellózi az I-VI. rendű felperesek elsőfokú eljárási illetékben és állam által előlegezett költségben marasztalását.

Az állam terhén maradó elsőfokú eljárási illeték összegét 1.500.000 (egymillió-ötszázezer) forintra felemeli.

Ez meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I-VI. rendű felpereseknek mint együttes jogosultaknak 262.000 (kettőszázhatvankettőezer) forint másodfokú perköltséget.

Megállapítja, hogy a feljegyzett 1.040.000 (egymillió-negyvenezer) forint fellebbezési eljárási illeték az állam terhén marad.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A tényállás

[1] (néhai neve) (a továbbiakban: néhai) – aki az I-II. rendű felperesek édesapja és a III-VI. rendű felperesek nagyszülője – 2021. június 4-én, 65 éves korában idegenhibás, román állampolgár által okozott – közúti közlekedési baleset folytán életét veszítette. Halála előtt egészségi állapota a korának megfelelt, olyan szervi elváltozása, károsodása, ami a halálát elősegítette, nem volt.

[2] Gyermekai közül az I. rendű felperes 1980-ban, a II. rendű 1985-ben született. A bíróság szülei házasságát 1990-ben felbontotta, a gyermekeket édesanyjuknál helyezte el. Kapcsolattartásuk ekkortól kéthetente, hétvégi láthatások formájában valósult meg. Az I. és II. rendű felperes a karácsonyi és húsvéti ünnepek alkalmával is felkeresték a néhait, az iskolai nyári szünetekben közös programjaik voltak, alkalmanként belföldi utazásokon vettek részt. Mivel a néhai gépkocsivezetőként, a későbbiekben pedig kamionsofőrként dolgozott,

sem gyermekeinek, sem – a későbbiekben – unokáinak oktatási rendezvényein nem tudott részt venni, ünnepeiken azonban megajándékozta őket.

[3] A házasság felbontása után rövid idővel mindkét szülő élettársi kapcsolatot létesített.

[4] A néhai élettársával nevelte otthonukban annak gyermekét kamaszkoráig, aki várandósként ismét visszaköltözött hozzájuk.

[5] A II. rendű felperes 9 évesen ugyancsak a néhaihoz és annak élettársához költözött, ezután 6 évvel pedig – az élettárssal kialakult konfliktus miatt – anyai nagymamájához.

[6] Az I. rendű felperes 2006-tól élettársi kapcsolatban élt (tanú 1. neve)sal, majd 2014-ben házasságot kötöttek. Gyermeük a III. rendű felperes. Az I. rendű felperes az élettársát bemutatta a néhaihoz, köztük azonban nem alakult ki közeli kapcsolat.

[7] A II. rendű felperes 2007-ben kötött házasságot (személy 1. neve)dal, amit később a bíróság felbontott. Házasságukból született a IV. és V. rendű felperes.

[8] A II. rendű felperes 2017-ben megismerkedett (személy 2. neve)val, akivel 2021. óta házasságban él. Ugyanebben az évben született meg gyermekük, a VI. rendű felperes. A II. rendű felperes második házastársa és a néhai között jó kapcsolat alakult ki.

[9] A néhai az I-V. rendű felperesekkel rendszeresen tartotta a kapcsolatot. Hol az édesanyjánál, hol a II. rendű felperesnél találkoztak. A néhai szerette unokáit, látogatásai alkalmával kisebb ajándékokat, édességet vitt nekik, karácsonyra pénzt adott.

[10] A néhai 2020-2021-ben a COVID járvány miatt telefonon tartotta a kapcsolatot az I-II. rendű felperesekkel.

[11] A néhai halála az I-V. rendű felpereseket eltérő mértékben viselte meg. Gyászfeldolgozásuk lényegében már megtörtént, a III-V. rendű felperesek esetében ez az életkori jellemzőiknek megfelelően folyt. Az I. rendű felperes a néhaival kapcsolatos büntudati feszültséget érez. A II. rendű felperesnél a gyászfolyamat kronicizálódott, pszichés tünetei jelentek meg. Szorongása és lelkiállapotának romlása okozati összefüggésben áll a néhai halálával. A III. rendű felperesnél gyászfeldolgozási problémák jelentkeztek. A felperesek jövőképét a néhai elvesztése nem befolyásolta, szociális-társas kapcsolataik, életterük nem szűkült be, a gyermekek családdinamikájában változás nem történt, pszichés betegségük nincs. A családi keretek stabilak, a felperesek egymást segítik.

[12] A néhai halála miatt élettársa 4.000.000 forint, annak gyermeke 3.000.000 forint, unokája 2.000.000 forint sérelemdíjat kapott az alperestől, mert úgy tájékoztatták, hogy ténylegesen ők voltak a néhai családja, a gyermekei nem álltak szóba vele, az unokáit nem ismerte.

A felperesek keresete, az alperes ellenkérelme

[13] A felperesek megváltoztatott keresetükben kérték kötelezni az alperest, hogy fizessen meg az I. és III. rendű felperesnek személyenként 8.000.000 forint, a II. rendűnek 12.000.000 forint, a IV. rendűnek 5.000.000 forint, az V. rendűnek 4.500.000 forint, a VI. rendűnek pedig 3.000.000 forint sérelemdíjat és ezen összegek 2021. június 4-től, a néhai halálától járó törvényes mértékű késedelmi kamatait, továbbá 1.415.000 forint + áfa perköltséget.

[14] A sérelemdíj iránti igény körében az Alaptörvény I., IV. és XX. cikkére, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:42-43. §-ára, 2:52-53. §-ára hivatkoztak, míg az alperes helytállási kötelezettségének alapjaként a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról szóló 2009. évi LXII. törvény (a továbbiakban: Kgf. tv.) 3. § 27. pontját, 12. §-át, 27. §-át, 28. § (1) bekezdését, 43. § (1) bekezdését és 56. § (1)

bekezdését, továbbá a Ptk. 6:518-519. §-át, 6:535. § (1) bekezdését jelölték meg. Késedelmi kamatkövetelésüket a Ptk. 6:48. §-a alapján terjesztették elő.

[15] Előadták, hogy az alperes mint a Nemzeti Iroda feladatait ellátó szerv a Romániában kötelező gépjármű-felelősségbiztosítással rendelkező károkozó magatartásáért helytállási kötelezettséggel tartozik.

[16] Érvelésük szerint a néhai halálával gyermekeinek és unokáinak, az I-VI. rendű felpereseknek sérült a teljes és egészséges családban éléshez fűződő személyiségi joga. Utaltak mentális egészségük közeli hozzátartozójuk elvesztése miatti sérülésére és arra, hogy a kialakult gyászreakció negatívan befolyásolta életüket. Állították, a néhai és köztük folyamatosan szoros kapcsolat állt fenn akkor is, amikor élettársa ezt tiltotta, és annak ellenére is, hogy kapcsolattartásuk sajátosan alakult. Hangsúlyozták, a család szerepe nem merül ki a közös háztartásban, annak lényege az összetartás, egymás kölcsönös segítése, a bizalom, az örömek megosztása. Külön kiemelték, hogy az unokák személyiségének egyes vonásait, azok jövőbeni kibontakozását életkoruktól függetlenül hátrányosan érintette a néhai elvesztése.

[17] Az igényelt sérelemdíj mértékének meghatározásakor az aktuális havi minimálbér összegét vették alapul, és levezették, hogy egy 2000-ben megítélt 1.000.000 forint összegű nemvagyoni kártérítésnek 2023-ban 9.000.000 forint sérelemdíj feleltethető meg. Lényegesnek tartották a sérelemdíj kettős funkcióját azzal, hogy a perbelihez hasonló tényállások esetén a kompenzáció mellett a büntető jellegnek is érvényesülnie kell.

[18] Az alperes módosított ellenkérelme – tartalmilag – a kereset elutasítására és a felperesek 1.415.000 forint áfa-mentes perköltségben marasztalására irányult.

[19] Nem vitatta, hogy a néhai közlekedési balesetben bekövetkezett halálával összefüggésben keletkezett károkért fennáll a helytállási kötelezettsége és azt sem, hogy a káresemény folytán sérült az I-V. rendű felperesek teljes családban éléshez fűződő személyiségi joga. Vitássá tette azonban a néhaival való kapcsolatuk olyan intenzitását, amely az igényelt – véleménye szerint a bírói gyakorlatot jelentősen meghaladó – mértékű sérelemdíjat megalapozná. Értesülése szerint ugyanis a néhai kapcsolata gyermekeivel laza volt, bár a II. rendű felperessel szorosabb. Hangsúlyozta, hogy az unokákkal csak alkalmanként, ritkán találkozott. Mivel pedig a VI. rendű felperes a néhai halálának bekövetkezésekor csupán két hónapos volt, kizártnak tartotta, hogy a káresemény folytán személyiségi jogsérelmet szenvedett el. A perben szerzett szakértői vélemény alapján állította, hogy a néhai és a felperesek között a szokásos szülői, nagyszülői kapcsolattartás szintjét el nem érő, felszínes, alkalmankénti találkozások voltak. A néhai apai szerepében passzívan viselkedett.

Az elsőfokú bíróság ítélete

[20] Az elsőfokú bíróság – kiegészített – ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az I. rendű felperesnek 5.000.000 forint, a II. rendű felperesnek 8.000.000 forint, a III. rendű felperesnek 2.000.000 forint, a IV-V. rendű felpereseknek személyenként 3.000.000 forint, a VI. rendű felperesnek pedig 1.000.000 forint sérelemdíjat és ezek 2021. június 5-től a kifizetésig járó törvényes mértékű késedelmi kamatait, továbbá a felpereseknek mint együttes jogosultaknak 997.000 forint perköltséget. A felpereseket pervesztességük arányában marasztalta a felmerült szakértői és tanúköltségben, valamint a feljegyzett eljárási illetékben. Megállapította, hogy a fennmaradó feljegyzett eljárási illeték az állam terhén marad.

[21] Ítélete indokolásában rámutatott, hogy az Alaptörvény VI. cikke rögzíti a magán- és családi élethez, míg XX. cikke a testi és lelki egészséghez fűződő alapjogot. Megjegyezte,

hogy a teljes családban éléshez fűződő jog nem szerepel a Ptk.-ban nevesített személyiségi jogok között. Kifejtette, a család szerepe lényegében az összetartás, a kölcsönös segítség, a bizalom, az egymásra figyelés és az örömeiben osztozás, emellett segíti a családtagokat a hétköznapi élet nehézségeinek megoldásában, a sérelmek feldolgozásában. Ebből arra következtetett, hogy a teljes családban éléshez való jog sérelme akkor is megállapítható, ha a családtagok nem élnek közös háztartásban.

[22] A lefolytatott bizonyítási eljárás alapján megállapította, hogy a néhai házasságának felbontása után gyermekeivel nem élt közös háztartásban, ami sajátos hatást gyakorolt kapcsolattartásukra, de negatívan befolyásolták viszonyukat gyermekeinek magánéleti történései, valamint a néhai élettársának magatartása is, aki nem akart klasszikus családi kapcsolatot kialakítani a felperesekkel, távolságtartó volt. Ez utóbbi körülmény kapcsán megjegyezte, hogy saját kártérítési igényének előterjesztésekor sem közölt az alperessel helytálló információkat a felperesekről.

[23] Kifejtette, hogy a néhai és gyermekei kapcsolatában voltak kisebb-nagyobb nézeteltérések, elsősorban az I. és II. rendű felperesek házastársai miatt. Úgy értékelte, hogy a néhai a II. rendű felperessel szorosabb érzelmi kapcsolatot alakított ki. Ennek okát abban látta, hogy a néhai házasságának felbontása után közel 6 évig egy háztartásban éltek, majd a II. rendű felperes második házastársával is kifejezetten jó volt a viszonya. Emellett a néhai édesanyja folyamatosan igyekezett a felperesekkel való kapcsolattartást biztosítani. A bizonyítékokat mérlegelve nem találta megalapozottnak azt az alperesi védekezést, miszerint ritka és felszínes volt a néhai kapcsolata a felperesekkel.

[24] Az elsőfokú eljárás során beszerzett igazságügyi szakértői véleményt túlnyomórészt aggálytalannak minősítette. Ez alapján megállapította, hogy a felperesek gyászreakciója lezajlott, amely a II. rendű felperes esetében – a szorosabb kapcsolat miatt – elhúzódott, míg az I. rendű felperes gyászfolyamata normál keretek között lezárult, de büntudata van a ritkább kapcsolattartás miatt.

[25] Valamennyi unoka esetében értékelte, hogy elveszítették a nagyapjukkal való találkozást, a rokoni kapcsolat és az érzelmi kötődés esélyét. Megítélése szerint közülük a IV. és V. rendű felperest érintette meg a leginkább a néhai halála. Ennek okát abban látta, hogy a IV. rendű felperes kifejezetten jó viszonyt ápolt a néhaival, és az V. rendű felperesnek is volt vele érzelmi kapcsolata: nagyapa szerepet töltött be az életükben, ragaszkodtak hozzá. A III. rendű felperest illetően arra az álláspontra helyezkedett, hogy vele kevesebb időt töltött részben munkahelyi elfoglaltságai, részben a távolságtartás miatt. Kifejtette, hogy esetében a szakértő a gyászfolyamat feldolgozatlansága körében téves megállapításra jutott, mert bár a vizsgálat során még élőként hivatkozott a néhaira, a tárgyaláson már tisztában volt az elvesztésével. Annak ellenére, hogy VI. rendű felperes szakértői vizsgálatára korából fakadó személyes élményei hiányában nem kerülhetett sor, megállapította, a néhai halála következtében elveszítette azt a lehetőséget, hogy nagyapjával személyesebb kapcsolatot alakítson ki.

[26] Az egyes felperesek részére a kapcsolattartás és a kötődés eltérő foka miatt ítélt meg eltérő összegű sérelemdíjakat.

[27] Miután a sérelemdíjak mértékét a jogsértés időpontjában fennálló ár- és értékviszonyok alapján állapította meg, a késedelmi kamatfizetési kötelezettség kezdő időpontját is ehhez igazította.

[28] A perköltség viseléséről a pernyertesség-pervesztesség arányát alapulvéve határozott.

A fellebbezések és a fellebbezési ellenkérelem

[29] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felek mindegyike fellebbezett.

[30] Az alperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását és az I-V. rendű felperesek részére megítélt sérelemdíjak összegének leszállítását kérte: az I. rendű felperes esetében 3.000.000 forintra, a II. rendű felperes esetében 4.000.000 forintra, a III. rendű felperes esetében 1.000.000 forintra, a IV-V. rendű felperesek esetében személyenként 2.000.000 forintra. A VI. rendű felperes keresetét kérte elutasítani. Másodfokú perköltséget a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 3. § (2) bekezdése alapján igényelt.

[31] Az ítéltáblától gyakorolni kért felülbírálati jogkört – szabad szöveges indokolása alapján – a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 369. § (3) bekezdés c) és d) pontjában írtak szerint jelölte meg. Megsértett jogszabályhelyként a Ptk. 2:52. § (3) bekezdésére, valamint a Pp. 279. § (1) és (3) bekezdésére hivatkozott.

[32] Álláspontja az volt, hogy az elsőfokú bíróság a megállapított tények alapján az I-V. rendű felpereseket ért személyiségi jogsérelem ellensúlyozására eltúlzottan magas összegű sérelemdíjakat határozott meg, azok nem felelnek meg az ítélkezési gyakorlatnak. Kiemelte, az eljárás során nem nyert bizonyítást olyan körülmény, amely az általánostól eltérő mértéket indokolna.

[33] Kifejtette, a felperesek sérelemdíj iránti igényüket a teljes családban éléshez való személyiségi joguk megsértésére alapozták, amelynek alapja a családi köteléken alapuló szoros érzelmi, bizalmi kapcsolat, egymás támogatása, segítése, a lelki kötődés, az érzelmi biztonság, a rendelkezésre álló adatok alapján azonban a perbeli esetben ezek létére nem lehet következtetni. Az igazságügyi szakértői vélemény kapcsán hivatkozott arra, hogy az I-V. rendű felperesek jövőképét a baleset lényegében nem befolyásolta, szociális és társas kapcsolataik, életterük beszűkülése, diszfunkciós változása nem mutatható ki, továbbá nem merült fel olyan pszichés problémájuk, ami kezelést igényelt volna. Az unokák is adekvát módon, súlyosabb lelki trauma nélkül élték meg a gyászfolyamatot. A felperesek családi keretei stabilak, a családtagok képesek egymást segíteni.

[34] A perben az I. rendű felperes nyilatkozata, valamint a lefolytatott tanúbizonyítások, így (tanú 1. neve) és (tanú 2. neve) vallomása alapján az I. rendű felperes és a néhai között egy rendkívül laza, a szokásos szülői kapcsolattartás szintjét meg sem közelítő, felszínes, alkalmankénti találkozásokon alapuló apa-gyermek viszony rajzolódott ki. Az ezzel kapcsolatos gyermeki veszteség nem a perbeli balesettel áll okozati összefüggésben, azt megelőzően is fennállt, ami a néhai passzív szülői viselkedésének köszönhető. Ennek következménye viszont nem terhelhető az alperesre.

[35] A II. rendű felperes esetében nem vitatta a néhaival fennállt szorosabb kapcsolatát, amely azonban 16 éves kora után szintén rendszertelenné, egy átlagos apa-lány viszony érzelmi és bizalmi szintjét meg sem közelítővé vált, ezért a részére megállapított sérelemdíj is eltúlzott.

[36] A III. rendű felperes igénye kapcsán elsősorban (tanú 1. neve) tanúvallomása alapján hivatkozott arra, hogy az átlagosnál jóval gyengébb intenzitású és mélységű nagyszülő-unoka kötelék képe rajzolódott ki a perben, amely nem alapozza meg az elsőfokú ítélet szerinti összegű sérelemdíjat.

[37] Álláspontja szerint a néhainak az unokákkal többszöri megszakításokkal terhelt, laza kapcsolata állt fenn, ritka találkozásainak a balesettel okozatos elmaradása csekély mértékben sérti a teljes és egészséges családban éléshez fűződő személyiségi jogukat. A részükre megítélt sérelemdíjak akkor lennének indokoltak, ha a kapcsolat olyan szülő szerepet pótló intenzitású lett volna, amely miatt lelki fejlődésükben maradandó károsodást okozott volna a néhai elvesztése.

[38] A VI. rendű felperes követelése ugyanakkor egészében alaptalan, mert a néhai halálakor csupán két hónapos volt, annak bekövetkeztével sérelmet nem élt állt, jövőbeni kapcsolatuk léte csupán feltételezésen alapul. Véleménye szerint esetében személyiségi jogsértés nem történt.

[39] Miután a peradatok alapján nem állapítható meg egy olyan összetartó, intenzív életet élő, élénk, segítő, támogató, együttműködő család képe, amelyben a néhai nagyapaként központi szerepet játszott, elvesztése csak az átlagosnál csekélyebb mértékben eredményez személyiségi jogsérelmet.

[40] A III. rendű felperes fellebbezése ugyancsak az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatására és a részére megítélt sérelemdíj összegének 5.000.000 forintra történő felemelésére irányult. Emellett a felperesek kérték, hogy az ítéltábla mellőzze az állam által előlegezett tanúdíj és szakértői költség, valamint a feljegyzett eljárási illeték megfizetésére őket kötelező rendelkezéseket. Másodfokú perköltséget az IM rendelet 3. § (5) bekezdése szerinti mértékben igényeltek azzal, hogy jogi képviselőjük áfa fizetésére köteles.

[41] A III. rendű felperes fellebbezésében megsértett jogszabályhelyként a Pp. 279. § (3) bekezdését és a Ptk. 2:52. § (3) bekezdését jelölte meg.

[42] Arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság bizonyítékértékelő és -mérlegelő tevékenysége során nem vette figyelembe kellő súllyal a szakértői véleményt, azzal ellentétes megállapítást tett, a szakértő gyászfolyamat feldolgozására vonatkozó megállapítását tévesnek minősítette, bár határozatának indokolása szerint a szakvéleményt ítélkezése alapjául elfogadta. Kifejtette, hogy a szakvélemény aggálytalan, ezért köti a bíróságot. Kiemelte, az elsőfokú ítéletben szereplő mértéket meghaladóan megviselte a néhai elvesztése, gyásza még mindig feldolgozatlan. Ez pedig – figyelemmel arra, hogy korai, érzékeny, sérülékeny személyiségfejlődési fázisban érte a veszteség – jelentősen akadályozhatja személyisége további fejlődését. Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapított sérelemdíj nem jelent megfelelő kompenzációt a néhai elvesztéséből fakadó hátrány, sérelem kiküszöbölésére, így nem képes betölteni a funkcióját.

[43] A továbbiakban a felperesek az állam által előlegezett költségekben és az elsőfokú eljárási illetékekben marasztalásuk mellőzését kérték. Érvelésük szerint a sérelemdíj mértéke bírói mérlegeléstől függ, az általuk igényelt összesen 40.500.000 forint pedig nem tekinthető eltúlzott követelésnek, ezért helye van a Pp. 83. § (3) bekezdés alkalmazásának.

[44] A felperesek fellebbezési ellenkérelme – tartalmában – az elsőfokú ítélet fellebbezésükkel nem támadott rendelkezéseinek helybenhagyására irányult.

[45] Rávilágítottak, az alperes fellebbezésében úgy hivatkozott a bírói gyakorlatra a sérelemdíjak mértékének eltúlzottsága kapcsán, hogy azt konkrét bírósági ítéletekkel nem támasztotta alá. A Kúria elvi döntésére utalva rámutattak: más, összehasonlításra alkalmas ügyekben hozott döntéseket nem lehet automatikusan alapul venni a kártérítés összegének meghatározásakor, és az összevetés nem jelenthet mechanikus, pusztán számszerűsíthető összeegyeztetésen alapuló vizsgálatot.

[46] Álláspontjuk szerint az elsőfokú ítéletében meghatározott – általuk nem vitatott – sérelemdíjak az elszenvedett személyiségi jogsértésekkel arányban állnak, mérséklésük nem indokolt.

[47] Mivel pedig az alperes fellebbezésében a kereseti követelések jogalapját nem vitatta, kizárólag a megítélt összegek leszállítását kérte, nem foghat helyt az az érvelése, amely szerint a teljes családban éléshez való személyiségi jog által védett szoros, egymást támogató, segítő családi kapcsolat fennállását a rendelkezésre álló adatok alapján ne lehetne bizonyított tényként elfogadni. Utaltak az igazságügyi szakértői véleményre és a tanúvallomásokra. A III-V. rendű felperesek kapcsolattartása vonatkozásában egyetértettek az elsőfokú bíróság

ténymegállapításával a rendszeres kapcsolat fennálltatáit illetően. Ezen túlmenően kiemelték, hogy sérelemdíj iránti igényüket nem a lelki fejlődésükben keletkező maradandó károsodásra, hanem a teljes családban éléshez fűződő személyiségi joguk megsértésére alapozták. A Fővárosi Ítéltábla megjelölt eseti döntései alapján egyértelműen megállapítható, hogy a nagyszülő elvesztése hátrányosan érinti az unokák személyiségének egyes vonatkozásait, azok jövőbeni kibontakozását, és hátrányt okoz a számukra. A jövőbeni kibontakozás korlátozottsága független attól, hogy a baleset idején hány évesek voltak és attól is, hogy volt-e köztük és a néhai között intenzív kapcsolat. Jogirodalmi álláspontra hivatkozva kifejtették, hogy a VI. rendű felperes igénye sem alaptalan.

Az ítéltábla döntése és jogi indokai

[48] A fellebbezések kisebb részben alaposak.

[49] A Pp. 370. § (1) bekezdése szerint a másodfokú bíróság felülbírálati jogkörét – a (2)-(4) bekezdésben foglalt eltéréssel – az erre irányuló fellebbezési kérelemre, csatlakozó fellebbezésre, ellenkérelemre, azok korlátai között gyakorolhatja. Ilyen korlátnak minősülnek a 371. § (1) bekezdés a)-d) pontjában megjelölt tartalmi követelmények körében előadottak. Eszerint korlátot jelent – egyebek mellett –, hogy a fellebbező fél milyen konkrét döntést kér a másodfokú bíróságtól: mennyiben változtassa meg vagy helyezze hatályon kívül az elsőfokú ítéletet és ezt mely okból tegye. Ugyancsak behatárolja a felülbírálat lehetőségét, hogy milyen anyagi, illetve eljárási jogszabálysértést jelöl meg fellebbezése alapjául. Azzal tehát, hogy mire irányuló határozott kérelmet milyen indokkal ad elő, egyúttal kijelöli a másodfokú bíróságtól kért felülbírálat tárgyát és körét is.

[50] A felek fellebbezéseikben többségében az elsőfokú bíróság ítéletének sérelemdíjak mértékét megállapító rendelkezéseit támadták eljárási, illetőleg anyagi jogszabálysértésre hivatkozással, ezért az ítéltábla az anyagi jogi felülbírálat körében jogszabálysértés megállapítása nélkül felülmérlegelhette az elsőfokú bíróság anyagi jogszabályok szerinti mérlegelési jogkörben hozott döntését [Pp. 369. § (3) bekezdés d) pont]. Emellett az alperes támadta az elsőfokú bíróságnak a tényekből levont azon jogkövetkeztetését, hogy a VI. rendű felperes is elszenvedett személyiségi jogi sérelmet [Pp. 369. § (3) bekezdés c) pont].

[51] Az alperes helytállási kötelezettsége a romániai telephelyű gépjármű üzemeltetésével okozott károkért [Ptk. 6:535. § (1) bekezdés] a Kgyb. tv. alapján nem vitatottan fennáll, ami sérelemdíj fizetésére is vonatkozik.

[52] A felperesek módosított keresetükben – helytállási kötelezettségére hivatkozva – sérelemdíjat igényeltek az alperestől a közeli hozzátartozójuk [Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 1. pont] halála folytán őket ért személyiségi jogsérelemért arra hivatkozva, hogy a teljes és egészséges családban éléshez fűződő joguk sérült. Az elsőfokú bíróság a teljes családban éléshez fűződő joguk sérelme kapcsán fejtette ki érveit. Bár a fellebbezések nem érintették, az ítéltábla – anélkül, hogy ez érdemi döntését, a sérelemdíjak megalapozottságát, illetve mértékét befolyásolná – a felek által megjelölt, illetőleg az elsőfokú ítéletben szereplő személyiségi jog helyett a továbbiakban a Magyarország Alaptörvénye VI. cikkének (1) bekezdése és a Ptk. 2:42. § (1) bekezdése szerinti családi élethez fűződő jog terminológiát használja. Ennek indoka, hogy a felek és az elsőfokú bíróság által használt jelzők szűkítő jelleget hordoznak, holott a „teljes” és az „egészséges” család az egyes konkrét esetekben mást és mást jelent, eltérő jellemzőkkel bír. Így mást takar a teljes család egy eleve „csonka” és egy együttélő szülők által összetartott család tagjai számára, ahogy az egészséges jelző sem jelent a családtagok esetében feltétlenül minden betegség nélküliséget. A családi élethez való jog terminológia használatát indokolja továbbá, hogy jelentősen eltérhetnek egymástól azok a

családi szerepek, funkciók is, amelyeket az egyes jogsértettek a családjaikban betöltenek és amelyek a közvetlen károsultat ért személyiségi jogsértés következtében negatívan változnak. A családtagok személyiségi jogainak sérelmét, erre alapított igényeiket pedig a közvetlen károsulttal fennállt kapcsolat megváltozása, megszűnése, az általa betöltött családi funkció elvesztése, sérülése, az ezek miatt előálló családi krízis alapozza meg (hasonlóan: Kúria Pfv.III.20.775/2019/4.).

[53] Azt, hogy bekövetkezett-e ilyen jellegű jogsértés, annak vizsgálatával lehet eldönteni, hogy az egyes felperesek számára a néhaival életében fennállt kapcsolatuk megszűnése okozott-e – akár időlegesen – negatív változást kialakított családi életükben, illetőleg ezzel kapcsolatos jövőbeni lehetőségeik csorbat szenvedtek-e. Ha igen, a családi élethez fűződő személyiségi jog sérelme megállapítható. További kérdés, hogy indokolt-e, s ha igen, mennyiben a személyiségi jogsértés felperesek által igényelt jogkövetkezményének, a sérelemdíjnak [Ptk. 2:52. § (1) bekezdés] az alkalmazása.

[54] A fellebbezések kapcsán az ítéltáblának első lépésben abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a VI. rendű felperesnek sérült-e a nagyszülője, a néhai halálával a családi élethez fűződő személyiségi joga. Az ítéltábla egyetért az elsőfokú bíróság ennek kapcsán elfoglalt álláspontjával. Kétségtelen, hogy a VI. rendű felperes a néhai halálakor csupán két hónapos volt, ezért ekkor még nem alakulhatott ki kötődése a nem vele élő nagyszülője irányában. Mivel azonban a káresemény folytán elvesztette annak a jövőbeni lehetőségét is, hogy köztük a III-V. rendű felperesek és a néhai bizonyítottan jó viszonyához hasonló unoka-nagyszülő kapcsolat alakulhasson ki, családi életének – a gyermekkorban egyébként általánosnak tekinthető – lehetőségei negatív irányba módosultak. Ezzel pedig sérült a családi élethez fűződő joga, hiszen a nagyapa-unoka viszonyra jellemző jövőbeni élményektől, szeretetteljes, személyiségformáló kapcsolat lehetőségétől esett el.

[55] Az ítéltáblának a továbbiakban azt kellett vizsgálnia, hogy az elsőfokú ítélet szerinti, fellebbezésekkel támadott sérelemdíjak arányosak-e, a meghatározásukhoz szükséges tényeket az elsőfokú bíróság kellő körületekintéssel mérlegelte-e.

[56] A törvény a sérelemdíj mértékének meghatározásához az eset körülményeinek vizsgálatát írja elő, amelynek során jelentőséghez jut a sértettet ért hátrány és annak mértéke is. A Ptk. 2:52. § (3) bekezdése kiemelt szempontokat is felsorol példálózó jelleggel: különösen a jogsértés súlyára, ismétlődő jellegére, a felróhatóság mértékére, a jogsértésnek a sértettre és környezetre gyakorolt hatására kell figyelemmel lenni. A családi élethez való jog sérelme esetén vizsgálni kell, hogy a jogsértés milyen hatással volt a családi funkciók alakulására, mely funkciók és milyen mértékben estek ki, ezek milyen változásokat idéztek elő a jogosultak családi életvitelében, életminőségében, családi életük jövőbeni lehetőségeinek alakulásában, a családtagok érzelmi és lelki fejlődésében.

[57] Mindezek egyediesített vizsgáltot igényelnek: fel kell tártani a családtagok, azaz az érintett közeli hozzátartozók (a néhai és a felperesek) kapcsolatainak korábbi tartalmát, egymáshoz való érzelmi kötődésük fokát, majd azt, hogy a túlélő felperesek családi életében a néhai halála milyen – az előbbieken részletezett – negatív irányú változásokat, lehetőségvesztéseket okozott. A fellépő gyász, az elhúzódó gyászreakció önmagában súlyos hátrány, ami negatívan befolyásolja a család életét, egyben az egyéb bizonyítékok mellett alátámaszthatja azt is, hogy az azt elszenvedő felperesek a néhaihoz szorosan kötődtek érzelmileg. A közeli hozzátartozó halálával elvesztett családi kapcsolatok lényegi jellemzőinek feltárása azért is fontos, mert azok egyúttal a jövőbeni elvesztett lehetőségekre is utalnak. Nem kizárt, hogy unokák esetében ez utóbbira nemcsak a néhaival fennállott viszonyukból, hanem a szüleik és a néhai közötti kapcsolattartás intenzitásából is következtetéseket lehet levonni.

[58] A lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként megállapítható, hogy a néhai a lehetőségeihez mérten a házasságának felbontását követően is tartotta a kapcsolatot a gyermekeivel. Különélő szülőként nyilvánvalóan nem lehetett jelen olyan aktívan az életükben, mintha egy háztartásban éltek volna, ez azonban önmagában nem eredményezi az alperes fellebbezésében hivatkozottak megalapozottságát. Nem hagyható figyelmen kívül az a körülmény sem, hogy a néhai korábbi gépkocsivezetői munkaköre, életének utolsó 10 évében pedig délutáni és éjszakai munkabeosztása miatt hétköznapi gyakorlatilag nem tudott az általánosnak tekinthető kapcsolattartás lehetőségével élni, a felperesekkel való találkozásai ezért szükségképpen – jellemzően – a hétvégékre és az ünnepnapokra korlátozódtak. Pusztán ebből nem következik kapcsolatuk felszínessége.

[59] Lényeges továbbá, hogy a szülő elvesztése a nagykorú gyermek személyiségének teljes és zavartalan kiélését is akadályozhatja, életminőségének alakulására negatív kihatással lehet. Természetes ugyanis, hogy felnőtt korban a párkapcsolat, illetve a saját gyermekhez fűződő viszony válik a mindennapokban elsődlegessé, de ez nem pótolja a szülői háttérét. Az önálló életre való berendezkedéssel az egyes családi kapcsolatok funkciója módosul és ekként lesz a személyiség része. A család lényege az összetartás, a kölcsönös segítség, a bizalom, az egymásra figyelés, amely az örömeiben való osztozás mellett segíti a családtagokat a hétköznapi élet nehézségeinek megoldásában, a sérelmek feldolgozásában is, amely szerepének betöltését önmagában a fizikai távolság nem zárja ki (Pécsi Ítéltábla Pf.III.20.061/2021/9.).

[60] Helytállóan foglalt állást az elsőfokú bíróság a tekintetben, hogy az elszenvedett hátrány az I. és a II. rendű felperes vonatkozásában nem értékelhető azonos súllyal. A rendelkezésre álló adatok alapján a II. rendű felperes valóban szorosabb, közelebbi kapcsolatot ápolt a néhaival, nemcsak a kamaszkori, 6 éven át tartó együttélés alatt, hanem azt követően is, amit azon a tanúvallomásokkal ((tanú 1. neve), (személy 2. neve)) alátámasztott tényen túl, hogy rendszeresen meghívta magukhoz, bizonyít, hogy esetében édesapja elvesztése pszichés tüneteket, szorongást, kronicizálódott gyászfolyamatot eredményezett, szemben testvérével, akinél az ilyen következményekkel nem járt.

[61] Az I. rendű felperes esetében a néhaival fennállt lazább kapcsolata a halál bekövetkeztével büntudati feszültséget eredményezett, de azon kívül, hogy az addigi találkozások lehetősége megszűnt, elhúzódó veszteséget nem élt meg. Az egyéb peradatok sem utalnak arra, hogy a nagykorúként a saját családjával élő I. rendű felperes a különélő szülő elvesztésével köztudomásúan együttjárót meghaladó hátrányt szenvedett el. Azokból azonban megállapítható, hogy a néhainak az I. rendű felperessel fennállott kapcsolata az átlagos szintet elérte, hiszen rendszeresen találkoztak, még ha nem is az ő otthonukban. Az I. rendű felperes gyászreakciójából sem vonható le következtetés az általánosat meghaladó szoros érzelmi kötődésre, ugyanakkor a néhai kora és egészségi állapota még hosszú ideig tartó családi kapcsolattartás lehetőségét hordozta magában, ami a halálával elveszett. Ilyen körülmények között az I. rendű felperes részére megítélt 5.000.000 forint sérelemdíj nem eltúlzott.

[62] A II. rendű felperes vonatkozásában az ítéltábla annyiban egyetért az elsőfokú bíróság döntésével, a peradatok alapján megállapítható, hogy kapcsolata az édesapjával mindvégig szoros volt, elvesztését nehezen dolgozza fel, a gyászfolyamat még mindig tart. Tény, hogy igyekezett saját szűkebb családjának életébe is bevonni a néhait, közös programokat szervezett, rendszeresen meghívta magukhoz. A tágabb értelemben vett család összetartása érdekében éveken át erőfeszítéseket tett. A néhai egészségi állapotához képest korai halálával a családra jellemző olyan lehetőségeket veszített el, amelyeket mindvégig igyekezett ápolni az édesapjával: összetartás, egymásra figyelés stb. Mindezek az átlagosat meghaladó intenzitású kapcsolatra engednek következtetni. Mivel azonban napi rendszerességgű kapcsolatuk nem

nyert igazolást, az elsőfokú ítélet szerinti sérelemdíj eltűzött, a II. rendű felperes által elszenvedett személyiségi jogsértés okozta hátrányok kompenzálására a halál időpontjakori ár- és értékviszonyokat is figyelembevéve 7.000.000 forint összegű sérelemdíj alkalmas.

[63] A III. rendű felperes fellebbezése ebben a körben annyiban alapos, hogy az ítéltábla álláspontja szerint sem indokolt a sérelemdíj mértékében különbséget tenni a III., IV. és V. rendű felperesek között. A lefolytatott bizonyítási eljárás, különösen a perben kirendelt világos és ellentmondásmentes igazságügyi szakértői vélemény alapján tényként megállapítható, hogy a kapcsolattartás intenzitása a III. rendű felperes esetében valóban ritkább volt, azonban a IV. és V. rendű felpereshez képest nála a pszichés hátrány, az érzelmi veszteség elszenvedése is tetten érhető, ami a néhaival fennállt szoros érzelmi kötődésre utal. Önmagában az a körülmény, hogy a szakértői vizsgálat időpontjában még élőként nyilatkozott a néhairól, amelyet a tárgyaláson már a tényleges élethelyzetnek megfelelően korrigált, nem eredményezheti azt az elsőfokú bíróság által levont következtetést, hogy a gyász feldolgozatlansága tekintetében a szakértő téves megállapításra jutott.

[64] A III-V. rendű felperesek a néhai halálával szerető nagyapjukat, a vele való kapcsolattartás és annak lehetőségét is elveszítették, hogy életük hátralévő részében meghatározó életeseményeiken jelen legyen. Mindezeket összességükben értékelve számukra személyenként 3.000.000 forint sérelemdíj tekinthető arányos kompenzációnak.

[65] A VI. rendű felperes esetében az ítéltábla fentebb már levezette, hogy sérült a családi élethez fűződő joga. Miután az alperes fellebbezése kizárólag e jogsérelem tényét vonta kétségbe, a sérelemdíj leszállítása mellett nem érvelt, azzal kapcsolatosan fellebbezése jogi indokolást nem tartalmaz, az ítéltábla az elsőfokú bíróság által meghatározott mérték helyességét nem vizsgálhatta. Felülbírálati jogkörét – a korábban már kifejtettek szerint – az erre irányuló fellebbezési kérelemre, annak korlátai között gyakorolhatta. Ilyen korlátnak minősültek a fellebbezésben a Pp. 371. § (1) bekezdés b) pontja körében előadottak [Pp. 370. § (1) bekezdés].

[66] Az ítéltábla megalapozottnak találta a felperesek egyes perköltségek (elsőfokú eljárási illeték és állam által előlegezett költség) viselésének mellőzésére irányuló fellebbezési kérelmét, mert az elsőfokú bíróság részükre 15-I. számú végzésével költségmentességet engedélyezett. Erre tekintettel nemcsak a meg nem fizetett illeték, hanem az állam által előlegezett költség megfizetése alól is mentesülnek a Pp. 95. § (1) bekezdés c) pontja alapján.

[67] A kifejtettekre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, megfellebbezett rendelkezéseit a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta, míg egyebekben helybenhagyta azt.

[68] A felek által fellebbezett sérelemdíjakat illetően a felperesek másodfokú együttes pernyertességének aránya 85%. Ennek megfelelően az ítéltábla a Pp. 83. § (2) bekezdése alapján kötelezte a nagyobb részben pervesztes alperest a jogi képviselővel eljáró felperes ügyvédi munkadíjának megtérítésére, amelynek mértékét az IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) és b) pontja, (5) bekezdése és 4/A. §-a alapján a rendelkező részben foglaltak szerint állapította meg áfa-val növelten.

[69] A felpereseket megillető költségmentesség és az alperes személyes illetékmentessége folytán a feljegyzett másodfokú eljárási illeték az állam terhén marad [Pp. 95. § (1) bekezdés c) pont, 101. § (1) bekezdés, 102. § (6) bekezdés, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 5. § (1) bekezdés d) pont, 39. § (1) bekezdés, 46. § (1) bekezdés a) pontja].

[70] Az ítéltábla a fellebbezést a Pp. 376. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

[71] Az ítélet ellen a Pp. 365. § (2) bekezdésében foglaltak alapján fellebbezésnek helye nincs.

Szeged, 2024. július 25.

Dr. Kiss Gabriella sk.
a tanács elnöke

Dr. Telegdy Gergely sk.
előadó bíró

Dr. Lengyel Nóra sk.
táblabíró

Szegedi Ítéltábla

Az ügy száma:

Pf.II.20.123/2024/7.

A felperesek:

(I. r. felperes neve) ((lakcíme)) I. rendű,
(II. r. felperes neve) ((lakcím).) II. rendű,
(III. r. felperes neve) ((lakcíme)) III. rendű,
(IV. r. felperes neve) ((lakcím).) IV. rendű,
(V. r. felperes neve) ((lakcím).) V. rendű,
(VI. r. felperes neve) ((lakcím).) VI. rendű

A felperesek jogi képviselője:

Dr. Varga Endre Tibor ügyvéd (ügyvéd címe.)
Dr. Magyar Péter ügyvéd (ügyvéd 2. címe.)

Az alperes:

(alperes neve) ((székhelye).)

Az alperes jogi képviselője:

Dr. Bóna Zsuzsanna ügyvéd ((ügyvéd 3. címe).)

A per tárgya:

sérelemdíj megfizetése

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Szolnoki Törvényszék 6.P.20.277/2022/33. számú és 34., 43. sorszámon kiegészített ítélete

A fellebbezést benyújtó fél és a fellebbezés száma:

alperes, 6.P.20.277/2022/35., 45., felperes, 6.P.20.277/2022/36.

K I E G É S Z Í T Ó Í T É L E T

Az ítéltábla 4. sorszámú ítélete rendelkező részének harmadik bekezdését kiegészíti azzal, hogy megállapítja, 144.882 (száznegyvennégyezer-nyolcszáznyolcvankettő) forint állam által előlegezett költséget az állam visel.

A kiegészítő ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

[1] Az ítéltábla észlelte, hogy ítéletében bár mellőzte a felperesek – elsőfokú bíróság által 6.P.20.277/2022/34. sorszámon elrendelt – állam által előlegezett költségekben marasztalását, nem döntött e költségek viseléséről. Erre tekintettel szükségessé vált a másodfokú ítélet kiegészítése a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 355. § (2) bekezdésének alkalmazásával, a Pp. 102. § (6) bekezdése alapján. Az állam terhén maradó összeg egyezik az elsőfokú bíróság már említett kiegészítő ítéletében a felperesekre terhelt összegek együttes mértékével, miután a felperesek elsőfokú együttes pernyertességi aránya az ítéltábla döntésével sem változott, az továbbra is 54 %-os.

[2] A hivatalbóli kiegészítés a Pp. 383. § (6) bekezdésén alapul: az állam által előlegezett és meg nem térült költség megfizetéséről a másodfokú bíróságnak hivatalból kell határoznia.

[3] Az ítéltábla a másodfokú ítélet kiegészítéséről a Pp. 355. § (5) bekezdés d) pontja alapján tárgyaláson kívül döntött.

[4] A kiegészítő ítélet ellen a Pp. 365. § (2) bekezdéséből következően fellebbezésnek nincs helye.

Szeged, 2024. szeptember 6.

Dr. Kiss Gabriella sk.
a tanács elnöke

Dr. Telegdy Gergely sk.
előadó bíró

Dr. Lengyel Nóra sk.
táblabíró